

Van Leo XIII tot en met de oerknal

Een priester bedacht de bigbangtheorie, maar waar is de priester-wetenschapper vandaag?

- ▶ Grondlegger oerknaltheorie was Belgische priester Lemaître
- ▶ Kardinaal Mercier baande weg voor moderne priester-wetenschapper
- ▶ Nood aan gevormde priester-leraren bleek later ook motivatie

Christof BOUWERAERTS

De voorbije maand november organiseerde de Pauselijke Academie voor de Wetenschappen in Rome een bijeenkomst van deskundigen over de impact van wetenschap en techniek op mens en planeet. Paus Franciscus ontmoette er de beroemde Britse kosmoloog Stephen Hawking, die een lezing kwam geven over het ontstaan van het heelal.

Grondlegger van de meest gezaghebbende verklaring daarvan – de zogeheten oerknal- of bigbangtheorie – is de Belgische priester Georges Lemaître (1894-1966). Hij overleed vijftig jaar geleden. Tijdens haar bijeenkomst stond de Pauselijke Academie voor de Wetenschappen stil bij de erfenis van haar gewezen voorzitter.

In een tijd waarin sommige wetenschappers, onder wie Hawking zelf, beweren dat geloof en wetenschap op gespannen voet leven, kan het verbazen dat Lemaître beide met brio combineerde. Bovendien worstelde de katholieke Kerk aanvankelijk zelf met het moderne denken, waarin de wetenschappen een al maar grotere rol speelden.

„Een dieptepunt was de publicatie van de *Syllabus errorum*, lijst van dwalingen, in 1864”, zegt Dries Bosschaert, kerkhistoricus aan de KU Leuven. „Daarin wijst paus Pius IX talloze opkomende politieke en filosofische bewegingen stellig af. De Kerk voelde zich bedreigd door al die ‘nieuwlichterij’ en sloot de rangen.”

Toen Leo XIII in 1878 plaatsnam op de stoel van Petrus, keerde het tij langzaam. „De nieuwe paus was een supporter van het neothomisme,” legt Bosschaert uit, „een filosofische stroming die teruggreep naar het denken van Thomas van Aquino. Die grote theoloog en filosoof ontwikkelde in de dertiende eeuw een alomvattend denkkader dat toeliet de hele werkelijkheid te verklaren vanuit het geloof. Daar had de Kerk volgens Leo XIII opnieuw nood aan. Met zijn encycliek *Aeterni patris* uit 1879 verhief hij het neothomisme tot norm voor het katholieke denken.”

Met de priester-leraar verdwijnt ook de priester-wetenschapper

In 1889 richtte Désiré Mercier, toen docent aan het seminarie in Mechelen, op aandringen van Leo XIII het Hoger Instituut voor Thomistische Wijsbegeerte op binnen de Katholieke Universiteit in Leuven. „Mercier bekleedde ook zelf de leerstoel filosofie en liet de meest briljante Belgische seminaristen naar Leuven komen om bij hem filosofie op academisch niveau te studeren. Zo legde hij de basis voor het seminarie Leo XIII in Leuven”, zegt Bosschaert.

Die context werd de bakermat voor een generatie priesters-academici. „Mercier stond een open vorm van neothomisme voor”, verduidelijkt Bosschaert. „Hij stelde zich actief open voor het moderne denken. Zo stuurde hij een van zijn seminaristen naar Duitsland in de leer bij Wilhelm Wundt, pionier van de moderne psychologie, en liet hem vervolgens in Leuven een laboratorium voor experimentele psychologie uitbouwen. Ook sociale en artistieke bewegingen maakten onverminderd deel uit van Merciers totaalproject.”

Later was allereerst de nood aan degelijk opgeleide priester-leraren voor het katholieke onderwijs een reden om seminaristen wetenschappelijke richtingen te laten volgen. „In de tweede helft van de jaren 1950 studeerden de seminaristen van Leo XIII in alle mogelijke richtingen aan de universiteit”, herinnert Joël Delobel zich, oud-decaan van de faculteit theologie in Leuven. „We hadden toen behoorlijk wat vrijheid om zelf een studierichting te kiezen, al behaalden velen toen nog wel enkel hun kandidaatsdiploma en keerden ze vervolgens terug naar hun eigen diocesane seminarie. Aan het Heilige Geestcollege in Leuven verbleven echter ook gewijde priesters die studeerden aan de universiteit. Enkel behaalden hogere academische graden.”

Naarmate het aantal priesters daalde, verdween met de priester-leraar ook de priester-wetenschapper almaar verder op de achtergrond. Het debat over de verhouding tussen geloof en wetenschap boet echter allerminst aan betekenis in.

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Cijfers en mensen

” Wist u dat de Bijbel vol staat met verhalen over vluchtelingen? Abraham vluchtte naar Egypte om te ontsnappen aan hongersnood. Zijn zoon Isaak vluchtte naar de Filistijnen. Diens zoon Jacob moest de toorn van zijn broer ontvluchten. Nog een generatie verder kwam Jozef in Egypte terecht, waaruit zijn volk generaties later opnieuw wegvluchtte onder leiding van Mozes.

Mensen op de vlucht zijn van alle tijden. Volgens de UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, zijn wereldwijd meer dan 65 miljoen mensen gedwongen op de vlucht. Slechts zes procent van hen verblijft in Europa. De meesten vinden een onderkomen in het Midden-Oosten en in Afrika. Libanon vangt 1,2 miljoen vluchtelingen op, Pakistan 1,5 miljoen, Turkije 1,8 miljoen.

En het houdt niet op. Elke dag opnieuw worden 34.000 mensen gedwongen hun woonplaats te ontvluchten. Dat is per dag dubbel zoveel als alle vluchtelingen die in 2016, in een heel jaar tijd dus, in ons land aankwamen. En dan durven wij te spreken over ‘vluchtelingenstroom’ of ‘vluchtelingen-crisis’. Wie de dingen plaatst in een wereldperspectief, wordt vanzelf meer sereen en bescheiden.

Dat alles zijn louter de statistieken. Hoe zit het met de mensen achter die cijfers? Dagelijks bereiken ons de meest gruwelijke oorlogsberichten uit de Syrische stad Aleppo, om maar één voorbeeld te noemen. We zijn stilaan immuun voor die onheilstijdningen, we staren er dwars doorheen. Nochtans gaat het om de reële pijn van vele duizenden kinderen, van vaders en moeders, van grootouders, van mensen van vlees en bloed. We hadden het zelf kunnen zijn.

Hun lot beroert ook paus Franciscus, zoals hij eerder deze maand in zijn zondagshomilie vertolkte: „We mogen niet vergeten dat Aleppo een stad is waarin mensen leven: families, kinderen, ouderen, zieken. Helaas zijn we de oorlog en de vernietiging intussen gewend. Ik doe een beroep op het engagement van iedereen, omdat we oog in oog staan met een beschavingskeuze: nee aan de vernietiging, ja aan de mensen van Aleppo en Syrië.”

„Iedereen”, zegt de paus. Dus niet enkel de politici, de diplomaten, de internationale instellingen. Natuurlijk is het aan hen om een oplossing te vinden voor dat vreselijke conflict, maar zo lang dat niet lukt, zijn we samen verantwoordelijk voor de slachtoffers.

Hoe doen we dat dan? Vooreerst door de blik niet af te wenden. Door niet te doen alsof ons ongemak bij het opvangen van vluchtelingen groter is dan de ellende van het vluchten zelf. Het begint dus met een mentaliteit, met het omdraaien van een knop in ons hoofd. Met het door-en-door christelijke besef dat die verschoppelingen meer dan wie ook onze naasten zijn. Het christelijke geloof is geen theorie, het is een manier van leven, van denken en handelen, van zijn.

Op vraag van de Belgische bisschoppen besteedt *KERK & leven* in dit kerstnummer extra aandacht aan de vluchtelingen. Ons *Dossier* is aan hen gewijd (bladzijden 10 en 11) en leert ons dat er steeds minder vluchtelingen arriveren, maar dat er nog grote inspanningen nodig zijn voor hen die hier al zijn. Op de diocesane pagina's (bladzijden 16 en 17) leest u getuigenissen van mensen die vanuit hun christelijk engagement vluchtelingen opvangen en begeleiden. Ze helpen mensen aan een huis, maken hen wegwijs in onze wetten en gewoonten, waken erover dat de kinderen onderwijs krijgen. Het zijn prachtige, hedendaagse kerstverhalen, over mensen die hun herberg wijd openzetten voor wie onderdak zoekt.

Niemand verlangt van ons dat we alle vluchtelingen ter wereld opvangen, maar het beperkte aantal vluchtelingen dat tot hier geraakt op een menselijke manier onthalen en faire kansen geven, dat moet toch lukken? ”

Paus Franciscus ontmoet de beroemde kosmoloog en wiskundige Stephen Hawking. © KNA-Bild

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be